

52975.

B. C. D.
DISSERTATIONEM PHILO-
SOPHICAM

De

GENIO SO-
CRATIS,

Suffragante amplifs. Facultate Philosoph.
in Regia Livonorum Academia

PRÆSIDE

VIRO CL.

Dn. ANDREA Balmroot/

Moral. & Civil. Prof. Ord.

Candido Eruditorum examini

submittit

S:æ R:æ M:tis Alumnus

CHRISTIANUS BACHMANN/

Dorpatensis.

Die 1. Augusti Ao. MDCCVI.

in Audit. Majori.

PER NAVIÆ,

Excud. JOHANNES BRENDEN, Acad. Typogr.

i 31931133

A 5164.

VIRIS

Nobilissimis, Amplissimis, Consultissimis

Dn: Michaeli Dau,

Consuli Justitiæ, Avunculo suo

Honoratissimo.

Dn: Samueli Chri-

stiano Heno,

Consuli Politicæ.

Nec non

Speculatissimis & Prudentissimis

D. HENRICO DE KENTHAU.

D. JOHANNI von DOHREN.

D. SIGISMUNDO GRAS.

D. GEORGIO WESSEHN.

D. GOTOFREDO SCHARNO.

D. HENRICO WESSEHN.

D. JACOB. GUST. FRAUENSTERN

D. HENRICO NAGEL.

Senatoribus Regiæ Civitatis Pernaviensis

Fautoribus debita observantia prosequendis specimen hoc

Academicum dat, dicat, offert

Christianus Brehmer.

13)

L. B.

Cogitanti mihi de professione ad exteras Academi-
as, e re omnino futurum videbatur, si ex mo-
re recepto dissertatiunculam quandam luci publicæ re-
linquerem. De qua re cum essem sollicitus, quamvis
multa eaque egregia in promptu essent, quorum expla-
natio utilitatem afferret minime contemnendam: mi-
hi tamen præ ceteris arriserunt, quæ de Genio Socratis
commentati sunt ex veteribus Plato, Xenophon, Plu-
tarchus, Maximus Tyrius etc. ex recentioribus Mar-
silius Ficinus, & Clariss. Carpentarius. Ex quibus
cum postremo loco memoratus Carpentarius singulari
quodam studio, materiam hanc pertractandam susce-
perit, ejusdem etiam nos methodum ceu perspicuam ad-
modum sumus secuti. Ceterum si argumentum hoc,
non eâ, quâ decebat, dignitate, exiguâ hac ac levi o-
perâ fuerit expositum, veniam me facile ab aquo lecto-
re consecuturum confido. Vale.

A2

I.N.J.

IN efferendo celebrandoq;
Socrate, Apollinis oraculo omnium
mortalium sapientissimo judicato,
non est quod simus prolixiores,
cum hæc sit Socratis gloria, ut nec
laudibus aliorum crescat, nec vitu-
periiis malevolorum eidem quic-
quam detrahatur. Sufficiat cum Tullio (a) dixisse,
Socratem eum fuisse, qui omnium Eruditorum testimonio,
totiusq; Judicio Græciæ, cum prudentia, & acumine, & venusta-
te, subtilitate, tum vero eloquentia, varietate, copia, quam se-
cunq; in partem dedisset, omnium fuit facile princeps. Natus
est autem Socrates Athenis, & quidem si Diogeni Laertio
credimus, septuagesimæ & septimæ Olympiadis anno
quarto, Thargelionis mensis sexto, quo die Dianam na-
tam Delii tradunt. Pater ejus Sophroniscus dictus tenui
homo fortuna, lapidicinam, & marmorariam exercuit
artem. Matrem habuit Phanaretam obstetricem. Ope-
ram suam primum quidem Anaxagora dedit, sed cum
disputationibus sublimioribus non admodum delectaretur,
ad Archelaum se contulit, a quo Ethices, sive Philo-
sophiæ Moralis præceptis fuit imbutus. Quemadmo-
dum ipse in iis libris, qui de factis & dictis Socratis a
Xenophonte scripti sunt, se per omnem vitam nihil aliud
cogitasse indicat, quam quæ justa essent, quæ injusta,
atque

atq; illis quidem operam sedulo dedisse, his se vero quam
maxime abstinuisse. Ingenio fuit patientissimo, quip-
pe eundem semper circum ferebat vultum, sive egrede-
retur domo, sive rediret, mille etiam perturbationibus,
republicam obruentibus. Militiam eum aliquoties
fuisse secutum, Scriptores passim testantur.

CEterum, quod omnes manere solet
fatum, qui integritate vitæ aliis præluce-
rent, idem quoq; Socrates fuit expertus. Etenim
senio jam confectus, ut paulo post tamen e vita ei esset
excedendum, non potuit evitare calumnias adversario-
rum; qui virtutibus ipsius infensi, impiis contra eum
insurgebant delationibus, quasi DEOS communes non
coleret, sed novos introduceret, cum se Dæmonem fa-
miliarem, cujus consilio in rebus agendis uteretur, ha-
bere dixisset. Nimirum, scriptores fere omnes, qui
Socratis vitam nobis tradiderunt, ejusdemq; dicta fa-
ctaq; memorabilia literis consignarunt, uno ore faten-
tur, fuisse Socrati genium quendam familiarem, qui ei
signum dederit, quoties aliquid esset intermittendum.
Nos priusquam genii hujus indolem penitus excutia-
mus, non ab re futurum existimamus, si, quot
significationibus genii vocabulum apud Romanos
venire soleat, in antecessum demonstraverimus. Ge-
nius namque a gignendo ita dictus sententia vete-
rum, uniuscujusq; est anima rationalis. Quosque nos
Angelos dicimus, ethnici genios appellabant, exi-
stimantes, eos genituræ cujusq; præfecta esse numina.
Non raro quoq; apud Auctores pro hospitalitatis, vo-
luptatis

luptatis & naturæ DEO accipitur. Sunt, qui gratiæ, le-
pōris ac venustatis cujusdam significationem habere
genium contendunt. Quibus leviter præmissis facilius
ex sequentibus constare cuius poterit, cuinam signifi-
cationi Socratis quidem genius accedat propius.

§. III.

Sed longus essem, & rem ardui susci-
perem negotii, si, quæ de genio Socratis tradide-
runt Philosophi veteres, ea heic referre vellem & si-
gillatim omnia attingere. Sufficit ea saltem delibasse,
quæ præcipuè huc facere, & observatu videntur dignis-
sima. Nimirum, quod fuerit genius quidam Socrati
familiaris, experientia docebat quotidiana, & varia, quæ
per hunc genium edebat effecta atq; signa testabantur.
Cum male ad *Delium* esset pugnatum, fugereturq; cum *La-
chete* & *Alcibiade* Socrates, dissvadebat illis, ne eadem,
qua ceteri, viâ pergerent; quippe deterreri se a DEO
dixit. Tum quidem illi, qui Socratis genio non
obtemperantes alia, quam ipse ducebat proficis-
cebantur via, in hostium equitatum inciderunt, &
ab iisdem sunt trucidati. (b) Cum *Athenienses* Siciliam oc-
cupaturi, ingentem instruerent classem, expeditionem
hanc minus feliciter successuram Socrates prædixit. (c)
Quamvis cum egrederetur exercitus, iudicium ipsi pla-
ne contrarium esset ferendum; Siquidem parum aberat,
quin, quem intenderant, feliciter obtinuissent scopum,
si initio statim *Nicias* Syracusas fuisset aggressus, nec ob-
sessis colligendi vires suas concessisset tempus. *Timar-*

(b) *Plutarchus de demonio Socratis*, p. m. 581. l. c. d. *Cicero*
de divinatione, p. m. 376. (c) *Vid. Plutarchus Theage.*

chus, & *Philemon* consilium iniverunt, de interficiendo
Nicia *Hiroscamandri* filio. Quæ conspiratio adeo erat
clandestina, ut præter illos, insidiarum nemo esset con-
scius. Aderat jam tempus, quo tantum scelus perpe-
trare in animum induxerant, cum surgenti atq; a cæna
abitu *Timarcho*, Socrates, qui forte convivio intere-
rat, & solitum a genio acceperat signum, discessum ami-
ce dissvaderet; Manebat ille; mox paululum commo-
ratus, flagrabat nimio abeundi desiderio, & accumben-
tibus, vos quidem bibite, inquit, me vero oportet alior-
sum ire, redibo autem paulo post, si fuerit occasio; Sed
denuò cohibebat eum Socrates, ac ut maneret ei svade-
bat. Tandem se clanculum, cum mentem Socrates
aliò advertisset, ceteris surripuit. Verum, cum hoc ipsius
propositum ex animi sententia non succederet, & ad ne-
cem traheretur, se ideò mortem subire, *Fratri* suo *Clito-*
macho dixit, quod Socrati obtemperare noluerit. (d)
Neq; vero has genii sui operationes in rebus tantum ar-
duis declaravit, verum in levioribus etiam illæ sæpius
apparuerunt. Ambulabat enim aliquando cum ami-
cis Socrates, cum subito subsisteret, ac cæteris quoq; ut
gradum sisterent, persvaderet, commoratus aliquamdiu,
conversusq; per aliam vicum abiit, & Socios, qui præ-
cesserant, revocavit, indicans, se a genio monitum, ut
hac diverteret. Quidam autem Adolescentes, ut So-
cratis genium redarguerent, recta procedebant; Qui-
bus mox ingens turba suum occurrebat, cœno oppleta-
rum, quæ ob multitudinem sese trudentes, cum decedendi
hominibus spacium deesset, alios impetu suo postrave-
runt, alios foedè admodum conspurcarunt. (e) *Critoni* in

(d) *Conf. Plato ibidem* p. 12.

(e) *Vid. Plutarchus de demon. Socratis* p. 580. l. d.

agro ambulanti, cum Socratem se revocantem non sequeretur, ramulus adductus, ut remissus est, in oculum recidebat, graviterq; eundem lædebat. (f) *Charmides* cum Socrate aliquando communicabat, se ad Nemeæ certamina profecturum, & in stadio se exercitaturum esse; Simulac inciperet loqui, vox ei audita est; quare Socrates avertere eum ab instituto conatus est. Ille vero Socratis monitum contemnens, justam incredulitatis suæ postea dedit pœnam. (g) Hæc & alia hujusmodi exempla passim apud Scriptores occurrunt, & *Cicero* permulta ab *Antipatro* fuisse conjecta indicat. (h)

§. IV.

Ceterum de natura & indole hujus genii, mirum, quantum inter se dissentiunt Scriptores veteres, qui hac in parte in diversas prorsus abeunt sententias. Sunt nimirum (ut præcipuorum circa hanc rem opiniones adducamus) qui existimant, per visiones & somnia Socratem de rebus futuris fuisse præmonitum. Sunt qui genium Socratis fuisse sternutationem, cum ipsius tum aliorum affirmant. Alio quidem sternutante a dextrâ, consuevisse propositum suum exequi, si a sinistrâ fieret, intermisisse. De ipsius sternutationibus, quæ fieret acturo aliquid, confirmasse ejus propositum, quæ inter agendum, inhibuisse. (i) *Apulejus* egregie admodum, & prolixè satis peculiari libello hac de re differit, existimatq; Spiritum Socratis familiarem nihil aliud quam genium ejus fuisse, qui, quamvis sit immortalis, tamen cum singulis hominibus quodammodo

(f) *Cicero* lib. 1. de divinât. pag. 376. (g) *Plato* l. c. p. 12. (h) *Cicero* l. alleg. etc. (i) *Confer* *Plutarchum* l. c. p. 581.

do gignitur, quem quidem non omnes eo modo familiarem sibi haberent, & adiutorem, quemadmodum Socrates, Vir apprimè perfectus, quem cuius amplissimo Numini sapientia dignitatem cœquasse affirmat, Unde etiam addit, quod non tantum vocem aliquam audierit, verum etiam signa viderit manifesta; quid quod genium ejus se ipsum ei conspiciendum præbuisse juxta eorum opinionem statuatur, qui Spiritus ejusmodi hominibus interdum apparere crediderunt. Verum enim vero, quis nescit, Socratem huic opinioni e diametro adversari, quippe qui mendacii omnes illos arguebat, qui divini quidquam se vidisse vendicabant, & eos tantum audiendos esse putabat, qui nil præter vocem aliquam audivisse se tradiderunt. *Plato*, qui evidentior nobis præ ceteris quidem relationem hac de re tradit, certam fuisse vocem ait, quam audierit, quæ quoties ei obtigit, rem illam, quam parabat, non feliciter successuram, adeoque intermittendam esse indicaverit. Ita enim ipse: *Vox hæc, quæ mihi sit, semper ejus rei, quam facturum sum, dissuasionem innuit, provocat vero nunquam* (k) Hinc *Timarchi* propositum male cessurum judicavit, quod eo ipso momento, quo surgebat *Timarchus* vocem audierit; hincque *Charmidi*, quod proposuerat iter, dissuadebat, quoniam dum institutum hoc sibi indicaret, vox e vestigio adfuerit. Sed quomodo hanc *Platonis* Sententiam cum *Xenophontis* asserto conciliabimus? utpote qui contrariis plane verbis Socratem introducit loquentem: Nova autem dæmonia, quomodo ob id introduco, quod mihi Dei vocem fieri asseram, quid facto opus sit significantem (l) Nisi forsan hæc ita interpretari velimus,

B

mus,

(k) *Vide* *Platonem* in *Apologia* & *Theage*. (l) *Xenophon* in *Apologia* pro *Socrate*. p. 196.

mus, quod, quia sæpius ab actione aliqua revocabatur, idem quasi fuerit, ac si ipsi, quod agendum erat, fuisset dictum. Uberius adhuc sententiam suam hac de re *Simmius* apud Platonem aperire videtur, dum genium Socratis nihil aliud quam intelligentiam quandam divinam fuisse affirmat, quæ intellectum ejus immediate prorsus illuminavit, ita ut non voce aliqua, aut signo quodam, quod in sensus occurreret, indiguerit. Quoniam enim Socrates animum habuit perfectum atq; tranquillum, cui nihil quasi commercii cum corpore intercessit, non potuit non facilius quoq; admonitiones divinas agnoscere, quas quidem alii, quorum adhuc animus variis perturbationibus obrutus, & quasi nebulis impurioribus obfuscatus est, non ita dignoscere possent ac dijudicare. Quæ de hoc argumento erudite commentatus est *Maximus Tyrius* (m) ea vel ideo præ ceteris legi merentur, quod singulari quadam opera hanc materiam pertractarit. Ceterum non defuerunt, qui sicut ea, quæ jam fuerunt prolata despiciunt, ita affirmare non dubitant, genium hunc Socratis non nisi naturalem ejus intellectum, atq; animam ipsam fuisse, quam scilicet more Philosophorum suum dæmonem nominavit, cum nonnunquam Philosophi, divinæ huic hominis parti tale imponant nomen. Cum quibus etiam *Plutarchus* facere videtur, quando, dum de Socrate loquitur, ita scribit: Nonne per nomen Dei propriam suam indicabat naturam? hocque confirmaturus ad loca quædam ex *Menandro* & *Heracito* provocat, unde constare posset, non adeo inusitatum fuisse, ut intellectus hominis DEI vel Dæmonis nomine insigniretur. Nam intellectus noster est DEUS, inquit

(m) *Dissertatione 26. & 27.*

quit *Menander*, & *Heracitus*, hominis natura est *Dæmon*. Quo etiam referri jure possunt, quæ *Apulejus* l. c. hoc modo differit: Nam quodam significato & animus humanus, etiam nunc in corpore situs *Dæmon* nuncupatur.

Diue hunc ardorem mentibus addunt

Eyriale? an sui cuiq; fit DEUS dira cupido?

Igitur & bona cupido animi bonus DEUS est, unde nonnulli arbitrantur, ut jam prius dictum est, *ευδαίμων*, dici beatos, quorum *Dæmon* bonus, id est, animus virtute perfectus est. Adeoq; bonum habere dæmonem idem est, quod tranquilla & quieta mente frui, (n). Hoc igitur supposito, non injuriâ quis suspicari posset, genium Socratis nihil aliud fuisse, quam ipsius animum, sive intellectum purissimum; præsertim cum quendam amicorum ipsius eum in finem descendisse in antrum *Trophonii* referant, ut ex oraculo disceret, quidnam proprie spiritus ille Socratis esset; Sed hoc inde responsi tulit, supremam animæ nostræ partem intellectum communiter vocari, & ab iis, qui rectius loquerentur, dæmonem dici. Cum Socratem aliquando *Simmius* interrogaret, qualis Spiritus ille esset, cum quo loqueretur, nullum accepit responsum, quæ causa fuit, inquit *Simmius*, ut posthac nunquam de eo quæsierit. Videlicet, hinc credere satis licebit, quod, sicut gratum ei omnino erat, cum videret, homines sibi persuadere, divinitatem sibi quandam adesse; cum hac ratione eo facilius admonitionibus suis locum darent; ita ad hanc quæstionem respondere noluerit, ne mendacium committeret, si, quod revera non ita habebat, publice asserere non dubitaret. Accedit huc, quod Patri de puero eo etiamnum datum oraculum prædixit.

B2

Man-

(n) *Conf. Plato apud Clem. Alex. Strom. 2. p. 417.*

Mandabat enim, ut sineret eum, quicquid in mentem venisset agere, nec vim faceret, nec alio abduceret, sed liberam pueri appetitionem ferri pateretur; utpote qui in se ducem vitæ haberet, sexcentis Magistris superiorum. Videlicet non fas esse, ut, qui genium Socrati adfuisse existimant, eum in Socrate ipso fuisse credant, sed hunc Spiritum necessario extra eum, quasque separatum considerent. Quid quod hanc sententiam Socratem ipsum fovisse inde nonnulli deducant, quod apud Platonem (o) sequentibus utatur verbis: *Quibus faverit in ipsa familiaritate potestas demonii, illi sunt, de quibus animadveristi illud: brevi enim proficiunt. Sed eorum partim hoc beneficium firmum habent ac durabile plerique, vero quoad mecum sunt, mirifice pollent, at ubi discesserint, nihil a ceteris differunt.* Quibus indicare videtur, genium hunc nihil aliud esse, quam iudicium sive intellectum, sine cuius vigore nemo aliquam ex Philosophia utilitatem sperare possit. Confirmari hanc sententiam a Socrate existimant, quando non vocem sibi, sed vocem quampiam dixit oblatam, quo scilicet additamento indicetur, non usitatam vocem, nec humanam significari, quæ si foret frustra quæpiam, quin potius aut vox, aut vox alicujus diceretur. Hinc rectius verba ea, de interna quadam voce intelligi posse, videlicet de occulta animi motione, quæ cum naturæ divinæ propius accedat, sæpius quæ futura sunt nobis prædicere possit. Unde vulgarem quoque obtinuit loquendi morem: *Mein Herbe sagte mir es wohl*: quippe nec inusitatum omnino est, ut internæ huic animæ nostræ motioni, tacitam quandam tribuamus vocem, qua de futuris præmonemur. Veruntamen

(o) in Theage ad fin. p. 12.

men sicut intellectus Socratis diu acquisita sapientia probe exercitatus, accuratiori aliquanto activitate polluit, ut, quæ communem excedebant prudentiam, prævidere potuerit: ita omnino quoque observandum erit, quod, quoties eum Amici de rebus obscurioribus & quæ captum iudicii ipsius superabant, consuluerunt, semper eos ad Oracula dimiserit, ut inde, quid agendum, quidve intermittendum esset, cognoscerent. Exemplum ejus sat evidens suppeditat nobis ipse *Xenophon* (p) qui cum epistolam a Proxeno, de faciendis sub Cyro juniore stipendiis accepisset, simulatque illam legit, professionem suam Socrati retulit, sed ille veritus, ne esset illi fraudi apud cives suos, Cyri amicitiam expetivisse, jubet eum Delphos proficisci, ibique de ea professione Apollinem consulere. Enim vero, quid obstabat, quo minus initio statim Xenophonti iter hoc suadere posset, cum ad consilium ejus tacuisse dicatur genius. Quoniam enim tum demum vocem aliquam Socrati oblatam legimus, quoties illud, de quo quæstio erat, intermittere debebat; necessario sequitur quod, quoniam vocem nullam audivit, cum propositum ei suum Xenophon communicaret, facile eum ad hoc negotium feliciter suscipiendum adhortari potuisset: præsertim cum ipse mortem vel ideo non malam esse censuerit, quod, quo die morti addicebatur, mane egressus domo, nullam audierit vocem, quæ ei non defuisset, si damnum ei aliquod imminuisset.

§. V.

ATque hæc quidem præcipuæ sunt Sententiæ, quæ de Socratis genio afferri posse videntur, quæ si penitus aliquanto inspiciendæ essent,

& singillatim omnes examinandæ, non minus prolixum foret, quam arduum omnino. Quis enim veritatem in re tam abstrusa, adeo accuratam adeoque manifestam asserere sustinuerit, ut nullum in ea dubium remanere possit. Equidem, quam postremo loco recensuimus sententiam, ex omnibus maxime probabilem, & veritati inprimis consentaneam esse, haud injuria quis crederet: verum, qui communem illam, quam de Socrate æquales ipsius conceperunt opinionem, evertere plane, atq; Viris tam multis, tamq; Magnis, qui omnes existimarunt, fuisse Socrati revera Spiritum quendam familiarem, sese opponere velit, eum argumenta sufficientissima in promptu habere oportet. Quæ enim de eo tradiderunt Scriptores veteres, admirationem utique merentur & vel ideo sola ex ratione profecta fuisse, a quibusdam existimari non possunt, quod nunquam in iis, quæ prædixit Socrates, tefellerit, cum tamen sæpius rationem fallere solere observaverint. Quæ heic de geniiis piorum tutelaribus quidam afferunt, quibus hoc a Deo demandatum est, ut pios in omnibus semitis suis ac viis custodiant, & tueantur, ad genium Socratis spectare non videntur, cujus duntaxat fuit præmonere, & a malis imminentibus præcavere. (q) Ceterum illi prorsus non audiendi sunt, (r) qui dæmonem quendam malum Socrati adfuisse credunt, præsertim si oculos juxta ac animum intendamus in Sanctos & innoxios Socratis mores in saniores illam, quam in Græciam introduxit, Philosophiam, quamque suo ipse exemplo confirmavit, consideremus. Huc enim facit, quod non Ethnismo

(q) Vid. Beckm. Doctr. moral. p. 91. & 92. (r) Tertullianus de anima,

cismo solum addicti Philosophi eum post mortem, vera Philosophiæ promum condum habuerint, verum etiam Christiani virtutes ejus singulares admirati sint. Etenim D. Justinus Martyr (s) non dubitat eum Christianum pronunciare, insuperque affirmare, Diabolum mortis ejus extitisse causam, quod superstitionibus infensus, a turpissimo idolorum cultu homines avocare conaretur. Lactantius (t) Scite admodum de justitia & vera religione differens, his tandem verbis concludit: quod si justitiæ defensionem vel ipse (Plato) vel quilibet alius implere voluisset, inprimis religiones Deorum evertere debuisset, quia contraria sunt Pietati. Quod quidem Socrates, quia facere tentavit, in carcerem confectus est, ut jam tum appareret, quid esset futurum iis hominibus, qui justitiam veram defendere, Deoque singulari servire cœpissent. Ut Socratis a Theodoro factam defensionem nunc non commemoremus. Fieri itaque non potuit, ut, qui veram virtutem non solum ipse excoluit, verum etiam alios, ad eam amplectendam sedulo hortatus est, ille mali cujusdam Dæmonis consortio frui jure dici possit. Quod si hunc sibi habuisset præsentem, nullo modo tam piam, tamque egregiam de DEI bonitate atque providentia profiteri potuisset Doctrinam, nec mortales ab iis vitiis, in quæ omni conamine præcipitare eos mali dæmones laborant, avocasset, nec ullo denique pacto tantam, qua præditus erat, animi tranquillitatem obtinuisset. Plura quæ circa nobilissimum hoc argumentum ventilari possent, & si hoc præsens rerum nostrarum habitus permetteret, etiam deberent, heic silentio involvimus, erudito Lectori integrum

(s) In apologia pro Christianis. c. 2. (t) De Justitia Libro V. cap. 14.

integrum relinquentes illam amplectendi sententiam;
 quæ melioribus suffulta rationibus ipsi maxime arride-
 re videatur, quandoquidem nullas heic Palæmonis
 partes in nos suscipiamus, ut tantas componere
 lites aggrediamur.

SOLI DEO GLORIA.

